

Índex

Introducció	7
I. “Quan anirem d’excursió?”	13
Experiència	15
La cursa de la soledat.....	16
II. L’empremta dels Maristes.....	19
Ser marista, no; sentit de justícia, sí.....	23
Afiliat a l’Institut Marista.....	27
Campanya Mà Oberta	27
III. A colònies amb sabates de mudar	29
Conèixer l’entorn.....	31
Els cucs de seda	33
IV. L’abraçada d’un tres mil.....	37
V. Les tres noies de l’Aneto	43
“Què hauríeu fet aquella nit si no hagués arribat ningú?”	46
Com planificar una excursió.....	46
VI. La pujada al Mulleres, el darrer tres mil.....	49
“Encara no arribem?”	52
Tothom pot fer alta muntanya.....	53
El Teide: una petita imprudència	55
VII. Els cims més difícils	59
Caravanes i travesses	61
Els ràpels de la mili.....	62
VIII. Vida saludable.....	65

IX.	La Malera de Tartareu	71
	El castell i l'ermita de Sant Miquel	72
	El mercat de Balaguer.....	73
X.	Cinquanta quilòmetres al dia	77
XI.	La família.....	83
	Cadena generacional	85
	Caminar amb seny.....	86
XII.	Trajectòria educativa.....	87
	Medalla d'Alfons X el Savi al Mèrit Educatiu.....	93
	Fill adoptiu de Balaguer.....	94
XIII.	Homenatge inesperat i fites pendents.....	95
	Fer tots els tres mils, ni en somnis.....	98
	Everest	98
	Llista dels tres mil.....	101

Introducció

Arribem al poble de Tartareu una assolellada tarda de novembre i aparquem a la vora de la plaça del Girador. Només baixar del cotxe se'ns acosta un home calçat amb unes botes de muntanya. És en Lluís Garrofé. La primera impressió que me n'enduc és la d'un home ja gran, fins i tot d'aparença feble, i em sorprèn que aquesta persona sigui la que ha fet tots els tres mil del Pirineu i que hagi acabat de culminar la fita amb vuitanta-un anys, un rècord que difícilment serà igualat, sobretot si tenim en compte que la seva trajectòria tresmilera comença a partir dels seixanta anys, un moment que sol ser més per retirar-se que per iniciar-se.

Pugem un tram d'escales d'aquelles d'abans: verticals una cosa de no dir i amb els esglaons alts. Allí ja m'adono que les aparences enganyen: en Lluís les puja gairebé sense adonar-se'n. I si bé és cert que n'està fart de fer-ho, com diria la gent d'abans "aquest senyor ja té una edat". Vaig al seu ritme i, un cop dalt, intento dissimular que no se'm noti que m'he cansat una mica, tot i que la respiració a l'hora de parlar em delata. Passo una mica de vergonya, perquè tot i que jo també tinc una edat, ell té fills més grans que jo. Llavors, descobreixo que, per sort, la primera impressió no és sempre la que compta.

Ja a casa seva prenem un cafè i la seva presència s'engrandeix cada cop que explica què ha fet a la

vida. Mestre modèlic per als docents (Medalla Alfons X el Savi) i per als alumnes, però no només dins de les aules, sinó també fora, on encara ara, després de jubilar-se fa més de vint anys, manté el contacte dia rere dia amb el col·legi Gaspar de Portolà de Balaguer i encara porta la canalla —fills i, alguns, néts d'alumnes seus— de campaments, amb la il·lusió d'un nen; alpinista consumat que durant l'hivern escalfa motors pujant la seva estimada Malera —el turó que hi ha damunt de Tartareu— mentre cronometra els temps de pujada i baixada, intentant millorar les seves marques; però, sobretot, és un caminant incansable, capaç de fer més de cinquanta quilòmetres cada dia sense sentir-se gens cansat. I tot ho relata amb una modèstia infinita, amb la solidaritat com a bandera i la frugalitat com a estil de vida.

En un món on sembla que ja fa dies que s'han perdut els valors, Lluís Garrofé et demostra que gaudir de la vida és molt més fàcil del que ens pensem i que, tot sovint, la possibilitat d'aconseguir-ho és a les nostres mans. Cal creure en nosaltres mateixos i cal treballar per assolir les fites, i aquesta és la seva recepta màgica, extremadament senzilla d'entendre, però tan difícil d'executar amb èxit.

D'ençà d'aquell dia ens hem vist força sovint, sobretot perquè, igual que ell, sóc un malalt de l'aprenentatge, i és a la seva vora, escoltant com explica les seves vivències amb un esguard que et captiva, que ell em transmet les mateixes ganes de viure i de gaudir que pot tenir un nen. Me'l torno a mirar i llavors m'adono de la veritat: realment és un nen. Un nen que ha aconseguit la fita de la felicitat.

Jo, tota la vida he somniat fer alta muntanya, però mai no ho he intentat. És una d'aquelles con-

tradiccions que donen un sentit peculiar a la nostra existència i, darrerament, ara que m'acosto a la cinquantena, crec que ja l'havia gairebé esborrat del meu imaginari, d'aquella col·lecció d'experiències que mai no viuré. Però conèixer en Lluís Garrofé m'ha rejuenit vint anys —crec que aquest és un efecte que ell causa a la majoria de persones—, perquè la seva barreja de vitalitat i humilitat constitueix un còctel immillorable. Ara no només he tornat a plantejar-me seriosament accomplir el somni de ser un aprenent de muntanyenc, sinó que estic convençut que, a la seva vora, reeixiré en el meu intent.

Aquelles escales que em van semblar tan pesades el primer dia, ara les pujo amb relativa facilitat. Crec que en Lluís Garrofé m'ha encomanat part de la seva malaltia i en algun d'aquests cafès que fem, en un moment de distracció mentre agafava unes pastes, m'hi ha posat unes gotes del seu elixir de la joventut. Sóc afortunat.

EL MEU PRIMER TRES MIL

Mai no he estat un afeccionat a l'alta muntanya encara que, paradoxalment, sempre havia desitjat provar-ho i fer un tres mil al Pirineu. La coneixença de Lluís Garrofé m'obria, amb quaranta-vuit anys, una possibilitat única per escometre un somni que ja semblava caducat i, de pas, em permetria comprovar in situ el seu coneixement de la muntanya.

Després de sopar i de la xerrada tècnica i els consells d'en Garrofé al refugi de Viadós per fer l'ascensió a la Forqueta (3.007 m) i la Forqueta Sud-est (3.004 m), vàrem anar a dormir. Jo no tenia son, segurament pels nervis i l'emoció del novell, però no n'era conscient.

A les 5:45 comencem a caminar. Som un grup nombrós, d'unes vint-i-cinc persones, i el Lluís m'havia explicat que hi havia gent experta del Centre Excursionista Les Peülles del Montsec i altres no, però tot i que vaig començar convençut de les meves forces, aviat vaig constatar que el meu to físic no estava al nivell dels altres.

A les dues hores de pujada, mentre tothom es veia fresc com una rosa, el meu cor anava a dos-cents i les cames ja feia força estona que em feien figa. Li vaig dir al Lluís que ells continuessin i que ja ens retrobaríem a la baixada, però em va convèncer per avançar una mica més. Durant la resta de l'ascensió fins al coll d'Eriste (2.860 m) em vaig aturar, com a mínim, vint cops més, i vaig anunciar la meva rendició en múltiples ocasions, sense que em fos acceptada. A cada aturada la resta de l'expedició —condemnada a esperar-me—, en un clar exemple de la solidaritat de la muntanya em van donar suport nutricional (ara recordo l'Aquarius en pols) i mental.

Hi ha una escena, però, que tinc gravada: a dos-cents metres d'arribar a la collada, en Lluís va deixar a dalt la seva motxilla i va baixar per agafar la meva, mentre el seu inseparable Jaume Brescó m'agafava la mà esquerra —enganxada al meu bastó— i m'ajudava a clavar-lo a la neu. Mentre jo gairebé no podia dir ni fava, ells parlaven tranquil·lament. Els vaig preguntar com podien trobar-se en aquest estat i la resposta va ser que era que no estaven cansats! Pas a pas vaig arribar dalt de la collada, on tothom m'esperava feia una eternitat. Però ningú no se'n reia de la meva imatge patètica, ans el contrari, em van animar fins al final i em van felicitar.

Ja a dalt, en Lluís em va dir que la grimpada final fins al cim, millor que no la fes, el meu tres mil

s'acabava allí perquè "tu ja l'has fet". Després de dinar i de quatre hores de baixada, vàrem arribar al refugi i en Lluís em va abraçar efusivament dient-me que, tal com havia vaticinat, ho havia aconseguit. I era cert, però aquell va ser el dia més exigent des del punt de vista físic i mental de la meua vida, i si arribo a saber la que m'esperava, no ho hauria provat de cap de les maneres.

La figura de Lluís Garrofé creix quan el veus en el seu hàbitat natural, la muntanya, i arreu on va és un referent. Quan ja érem als cotxes per tornar cap a casa, un noi jove atura el mestre de les xiruques. Li han dit que parli amb ell perquè vol fer una ruta diferent per pujar el Posets i dubta, i en Lluís, amb la seva paciència infinita, li dedica i li aconsella sobre la viabilitat de la seva ascensió. No té pressa, la seva vocació són els altres.

Per cert, Lluís, apunta'm per a la propera.

Josep Ramon Ribé

I

“Quan anirem d’excursió?”

“En tot allò que facis,
concentra’t al cent per cent
si no vols caure en la dispersió”

A caminar, hi estava ben acostumat. De petit, els estius les meves vacances eren guardar les cabres perquè havia de col·laborar a casa. Sortia aviat i fins que no es feia fosc no tornava; dinava el que es diu un badall, però el que més aviat patia era set, perquè tot i que portaves una cantimplora, feia calor, ja que al terme no hi havia rierols i sort encara que al migdia coincidia anar a abeurar el ramat en aquell punt on hi havia una font. Però altres cops no era fins a la tarda que la trobaves. Tot l’entorn de Tartareu el conec pam a pam. Llavors ja em trobava molt fort, encara que no vaig poder evitar passar les febres de Malta.

Avui, de la forma que s’està explotant, la majoria dels ramaders tenen els seus animals en un tancat. El bestiar, si són ovelles, les va canviant i traient de la finca, i ja no necessita pastor. En canvi, per subsistir amb el model antic, perquè fos rendible ara es necessitaria tenir més de mil ovelles i resseguir amunt i avall aquelles muntanyes, i això ja no es fa.

Abans, els ramats eren molt més petits, però gairebé tothom tenia un corral als afores del poble o en una finca del seu entorn. El nombre de caps de bestiar era normalment al voltant de cent pel cap baix, i el que en tenia més d’un centenar era una minoria. Per a les famílies, els caps de bestiar eren un complement, perquè no hi havia massa pastures però sí

uns terrenys comunals on tots els ramats podien anar a pasturar pagant un cabeçatge. A Tartareu, aquest import no el cobrava l'Ajuntament sinó la junta que hi havia al poble i que en tenia cura.

Els diners que arrebegava la junta servien per arranjar camins o per respondre a alguna altra necessitat que l'Ajuntament no cobria. El sistema de pasturatge era molt dur perquè a primera hora del matí, abans de sortir, ja havies d'haver revisat el corral i, si era temps de cria, havies d'anar a veure si n'hi havia algun de malalt o si aquell que no feia bon aspecte havia alletat. Als hiverns feia més fred que ara i no es podia anar molt aviat al matí a pasturar perquè si el menjar que se'ls donava estava massa fred als animals els produïa descomposició.

Sortíem cap a les nou del matí i estaves caminant tot el dia a pas lent: el pastor ha d'anar sempre al davant per limitar el pas del bestiar. Per ser pastor havies de ser especialista en la forma d'encertar el menjar de les bèsties. El meu pare sempre em deia que al matí el ramat havia d'anar, si podia, de cara cap al sol. Al migdia, i sobretot de cara a l'estiu, les bèsties necessitaven una mica de repòs, que també aprofitava el pastor, encara que, com també deia el meu pare: "El bon pastor ha de tenir el cul dels pantalons sempre nou", és a dir, no s'ha d'asseure mai. Jo, que era jove, quan arribava la nit em trobava cansat, més que ara.

En el cas de les cabres, a la postguerra i gairebé fins a la dècada dels anys seixanta, els ramats van ser perseguits per part de l'ICONA. Si, per desgràcia, en un lloc que s'havia repoblat hi entraven cabres i escapçaven dos pins, ja et podries vendre el ramat. Per avorriment, molta gent es va treure les cabres, quan ara han canviat el xip i resulta que netegen

els boscos i poden ajudar a evitar incendis forestals. Abans, no els coneixíem els focs, perquè encara que hi hagués un llamp, s'apagava de seguida, i a l'estiu anàvem a cremar la palla dels trossos i mai no s'hi havia produït un incendi.

EXPERIÈNCIA

L'experiència m'ha donat bons resultats, tant a la docència com a la muntanya. La majoria de les persones té una certa tendència a la dispersió i, actualment, encara més. Per això, sempre dic que en tot allò que facis, concentra't al cent per cent. Malgrat que per caminar no ho sembli, la base està a centrar-te en allò que vols fer.

No pots estar tot el camí a veure quina pedra toco perquè hi ha d'haver un diàleg, un observar, un viure, i a la vida professional també, perquè en el moment que, per exemple, explicava matemàtiques, m'havia de centrar perquè l'actitud amb la qual ho feia generava una influència cap als alumnes.

Hi ha hagut companys que han compartit la seva vida personal amb els alumnes, i aquesta era la part més dèbil que tenien. Jo, a classe, mai no he parlat de les meves debilitats i els alumnes, quan perdien l'interès cap a l'assignatura, els incentivava perquè se centressin en el que havien de fer.

El passat el fem servir com a experiència, ja no el podem recuperar, i la vida l'hem de gaudir en aquell moment present. Jo fruïa donant classes i, ara, després de vint anys d'haver deixat la docència, no fa gaires dies vaig anar al col·legi Gaspar de Portolà de Balaguer i es va donar la coincidència que en el moment d'esbarjo pujo i entro a la classe on durant vint-i-cinc anys vaig fer de mestre. Hi havia una se-

nyoreta nova que estava preparant les cadires perquè havia de fer la classe d'anglès i va veure que em posava trist i que quasi se m'escapaven les llàgrimes. "Què li passa?", em va dir, i jo li vaig respondre: "És que m'hi he passat vint-i-cinc anys en aquest territori, entre aquestes quatre parets, i m'estic emocionant."

Jo, malauradament, aquella força per poder signar unes notes ja no la tinc, però sí que em queden les vivències que he tingut.

Em vaig jubilar als seixanta anys i crec que és difícil trobar companys de més de vuitanta anys que encara estiguin, com jo, enganxats al seu col·legi. Com a propietari de la plaça, vaig obtenir-la primer a l'Ametlla del Montsec, després vaig estar set anys a Os de Balaguer, i després a Balaguer, al col·legi Gaspar de Portolà.

Vaig donar moltíssimes hores a la docència, però en el meu cas s'esdevé la circumstància que els alumnes recorden més les experiències de caminar que les classes pròpiament dites. Hi ha un abisme entre el professor i els alumnes, i potser més si imparteixes matemàtiques perquè és una assignatura molt àrida i no la pots tocar si no desenvolupes coses pràctiques.

En canvi, quan sorties i anaves a la muntanya, era i és un tu a tu: portaves una motxilla, però ells també la portaven, i en el moment que feies travessa llarga, si algú no la podia carregar, la prenies tu o l'ajudaves. Això et queda gravat perquè veus que a la vida ens necessitem els uns als altres. La maduresa m'ha vingut per la satisfacció que han tingut els alumnes i això no ho pots deixar.

LA CURSA DE LA SOLEDAT

Quan era a Maristes de Lleida vaig fer unes proves de córrer i va resultar que la meva especiali-

tat eren els 3.000 metres, però totes les competicions les disputava dins el centre. En una ocasió, un del col·legi em va animar a córrer una prova per Lleida i jo li vaig dir que no, que allí no coneixia ningú i que només m'agradava córrer dins els Maristes. Però va insistir tant, que al final vaig demanar permís i hi vaig anar. Llavors tenia quinze anys.

La sortida era als Camps Elisis i ens van portar als antics garatges on abans hi havia l'Alsina Graells. Ens vàrem haver de canviar dalt de la caixa d'un camió, allí vàrem deixar tota la roba. M'havien donat alguns consells sobre com havia d'encarar la cursa, però des del primer moment em vaig sentir molt sol en aquella prova. Corria amb gent que no coneixia, ni l'itinerari que s'havia de fer. Va ser una experiència dolenta per la soledat, vaig córrer gairebé mitja hora, se'm va fer molt llarga i vaig arribar dels últims. Només coneixia el qui em va portar. A més, vaig estar tota l'estona patint si en acabar de córrer encara trobaria la roba. A la porta principal s'havia de baixar les escales i recordo que estava molt cansat, i a més, el calcer tampoc no era cap meravella i no em va ajudar. Em va desmoralitzar tant l'experiència que no vaig tornar a competir mai més en curses.

També vaig descobrir que la soledat no era per a mi i, per això, estic convençut que de les últimes coses que deixaré en aquesta vida serà treballar amb persones, especialment amb infants i joves. Perquè encara ara, quan em veuen a l'esplai, els nens em pregunten: "Què, quan anirem d'excursió?" I això no té preu.